SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 26. oktobra 2006 *

V zadevi C-239/04,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 226 ES, ki je prispela na Sodišče 8. junija 2004,

Komisija Evropskih skupnosti, ki jo zastopata M. van Beek in A. Caeiros, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožeča stranka,

proti

Portugalski republiki, ki jo zastopajo L. Fernandes, zastopnik, skupaj z J. F. Gandrezom in R. Gomes da Silva, odvetnikoma, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožena stranka,

* Jezik postopka: portugalščina.

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi C. W. A. Timmermans, predsednik senata, R. Schintgen, J. Klučka, sodnika, R. Silva de Lapuerta (poročevalka), sodnica, in L. Bay Larsen, sodnik,

generalna pravobranilka: J. Kokott,
sodni tajnik: B. Fülöp, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 6. aprila 2006,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 27. aprila 2006

izreka naslednjo

Sodbo

1 Komisija Evropskih skupnosti s tožbo Sodišču predlaga, naj ugotovi, da Portugalska republika s tem, da je izvedla projekt avtoceste, katere trasa prečka posebno območje varstva (v nadaljevanju: POV) Castro Verde, čeprav je bila presoja vplivov na okolje negativna in čeprav so obstajale druge ustrezne rešitve pri izbiri trase, ni izpolnila obveznosti iz člena 6(4) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, str. 7),

kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 97/62/ES z dne 27. oktobra 1997 (UL L 305, str. 42, v nadaljevanju: direktiva o habitatih).

Pravni okvir

Direktiva 79/409/EGS

2 Člen 4(1) in (2) Direktive Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 103, str. 1) državam članicam nalaga uvrstitev območij, ki ustrezajo merilom, določenim s temi določbami, v POV.

3 Člen 4(4) te direktive določa:

„V zvezi z območji varstva iz odstavkov 1 in 2 države članice sprejmejo primerne ukrepe, da ne pride do onesnaženja ali poslabšanja stanja habitatov ali kakršnih koli motenj, ki v taki meri vplivajo na ptice, da bi bilo to pomembno glede na cilje tega člena. Države članice si prizadevajo, da ne bi prišlo do onesnaženja ali poslabšanja stanja habitatov tudi izven teh območij varstva.“

Direktiva o habitatih

4 Člen 6, od (2) do (4), direktive o habitatih določa:

„2. Države članice storijo vse potrebno, da na posebnih ohranitvenih območjih preprečijo slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrst, za katere so bila območja določena, kolikor bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive.

3. Pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, je treba opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja. Glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja, in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.

4. Če je treba kljub negativni presoji posledic za območje izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, vključno tistih socialne ali gospodarske narave, in ni drugih ustreznih rešitev, država članica izvede vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000. O sprejetih izravnalnih ukrepih obvesti Komisijo.

[…]“

5 Člen 7 direktive o habitatih določa:

„Obveznosti iz člena 6(2), (3) in (4), te direktive nadomestijo vse obveznosti iz prvega stavka člena 4(4) Direktive 79/409/EGS za območja, določena na podlagi člena 4(1) ali podobno priznana po členu 4(2) navedene direktive, od datuma začetka izvajanja te direktive ali datuma, ko država članica določi ali prizna ta območja po Direktivi 79/409/EGS, če je slednji datum kasnejši."

Dejansko stanje in predhodni postopek

6 Projekt gradnje avtoceste A2, ki povezuje Lizbono z regijo Algarve, je bil leta 1997 dodeljen podjetju BRISA Auto-Estradas s Portugalske.

7 Glede dela avtoceste med krajema Aljustrel in Castro Verde je navedena družba pripravila projekt trase, ki po vzhodni strani obide kraje Messejana, Alcarias, Conceiçao, Aivados in Estação de Ourique ter prečka zahodno stran POV Castro Verde.

8 Septembra 1999 je bila presoja vplivov na okolje v zvezi s tem projektom trase (v nadaljevanju: študija vpliva na okolje) predložena portugalskemu ministrstvu za okolje.

9 V istem mesecu so portugalski organi na podlagi člena 4 Direktive 79/409 razvrstili območje Castro Verde v POV.

10 Januarja 2000 je minister za okolje potrdil študijo vpliva na okolje in dovolil izvedbo projekta.

11 Odsek avtoceste A2 od Aljustrela do Castra Verde je bil za promet odprt julija 2001.

12 Na podlagi pritožbe, s katero je bila Komisija obveščena, da so portugalski organi kljub negativni presoji vplivov navedenega odseka na POV Castro Verde izvedli gradnjo avtoceste, katere trasa je prečkala navedeno območje, je ta z dopisom z dne 20. oktobra 2000 Portugalski republiki izrekla pisni opomin, da predloži stališča v dveh mesecih.

13 Portugalski organi so predložili stališča Komisiji z dopisoma z dne 4. decembra 2000 in 12. januarja 2001.

14 Ob ugotovitvi, da portugalski organi niso pojasnili, zakaj niso proučili drugih ustreznih tras, ki hkrati potekajo zunaj POV Castro Verde in zunaj stanovanskih naselij Alcarias, Conceição, Aivados in Estação de Ourique, in ob upoštevanju, da Portugalska republika ni izpolnila obveznosti iz člena 6(4) direktive o habitatih, je Komisija 11. aprila 2001 izdala obrazloženo mnenje, v katerem je to državo članico pozvala, naj v dveh mesecih od njegovega prejema sprejme potrebne ukrepe za uskladitev s tem mnenjem.

15 Komisija se je odločila, da vloži to tožbo, ker z odgovorom portugalskih organov na navedeno obrazloženo mnenje ni bila zadovoljna.

Tožba

16 Komisija zatrjuje, da je iz presoje vplivov projekta izvedbe navedene trase na okolje jasno razvidno, da ima trasa, ki so jo izbrali portugalski organi za gradnjo odseka avtoceste A2 od Aljustrela do Castra Verde, zelo pomemben negativen vpliv na 17 vrst divjih ptic iz Priloge I k Direktivi 79/409 in na njihov habitat.

17 Portugalska republika navaja, da se je Komisija omejila na navajanje splošnih ugotovitev, povzetkov študije vpliva na okolje, ne da bi dokazala, kako bi izvedba navedene trase imela tako zelo velik negativen vpliv. Po njenem mnenju bi bilo treba pretehtati škodo, ki lahko prizadene POV Castro Verde, s škodo, ki je dejansko nastala.

18 V skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih lahko pristojni nacionalni organi dovolijo izvedbo načrta ali projekta, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, vendar lahko nanj znatno vpliva, šele po tem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja, in če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.

19 Ta določba uvaja torej postopek, katerega namen je s predhodnim preverjanjem zagotoviti, da se načrt ali projekt, ki ni neposredno povezan z upravljanjem zadevnega območja ali zanj potreben, vendar bi lahko nanj pomembno vplival, dovoli le

toliko, kolikor ne škodi celovitosti tega območja (sodba z dne 7. septembra 2004 v zadevi Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, Recueil, str. I-7405, točka 34).

20 Glede na to je Sodišče že presodilo, da se načrt ali projekt, kakršen je ta, ki se obravnava, lahko odobri zgolj pod pogojem, da so se navedeni organi prepričali, da nima škodljivih učinkov na celovitost zadevnega območja. Za tak primer gre, če z znanstvenega vidika ni nobenega razumnega dvoma glede neobstoja takih učinkov (zgoraj navedena sodba Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging, točki 56 in 59).

21 V obravnavanem primeru študija vpliva na okolje kaže na prisotnost 17 vrst ptic v POV, navedenih v Prilogi I k Direktivi 79/409, kot tudi visoko stopnjo občutljivosti nekaterih od njih na motnje in razdrobitev njihovih habitatov, ki izhajajo iz projekta trase odseka avtoceste A2 med krajema Aljustrel in Castro Verde.

22 Iz te študije prav tako izhaja, da ima obravnavani projekt „znatno velik“ celostni vpliv kot tudi „velik negativen vpliv“ na ptice, prisotne na POV Castro Verde.

23 Treba je torej ugotoviti, da ko so portugalski organi dovolili izvedbo projekta trase avtoceste A2, niso mogli utemeljeno trditi, da projekt nima škodljivih vplivov na celovitost navedenega območja.

24 Okoliščina, da naj projekt po izvedbi ne bi imel takih učinkov, ne vpliva na to presojo. Namreč prav ob sprejetju odločbe, s katero se dovoli izvedba projekta, z znanstvenega

vidika ne sme obstajati razumen dvom o neobstoju škodljivih učinkov na celovitost zadevnega območja (glej v tem smislu sodbi z dne 29. januarja 2004 v zadevi Komisija proti Avstriji, C-209/02, Recueil, str. I-1211, točki 26 in 27, in zgoraj navedeno sodbo Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging, točki 56 in 59).

25 V teh okoliščinah so imeli portugalski organi izbiro bodisi zavrniti izvedbo navedenega projekta bodisi jo dovoliti na podlagi člena 6(4) direktive o habitatih, kolikor so bili izpolnjeni pogoji, določeni s to določbo (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging, točki 57 in 60).

26 V tem primeru je treba torej preizkusiti, ali bi se projekt trase avtoceste A2 med krajema Aljustrel in Castro Verde lahko dovolil na podlagi člena 6(4) direktive o habitatih.

27 Glede na to Komisija zatrjuje, da Portugalska republika ni spoštovala te določbe, ker v obravnavanem primeru portugalski organi niso preučili nekaterih drugih ustreznih tras, ki ne bi negativno vplivale na POV Castro Verde niti na prebivalstvo tega območja.

28 Zlasti je mnenja, da navedeni organi niso upoštevali drugih ustreznih tras zunaj POV Castro Verde in bivalnega območja, ki ga sestavljajo kraji Alcarias, Conceição, Aivados in Estação de Ourique.

29 Komisija namreč meni, da bi bilo treba take druge trase preučiti, zlasti tiste, ki omogočajo nadaljevanje avtoceste A2 v prehod na zahodu POV Castro Verde, med

mejo slednjega in cesto IC1, po ravninskem območju z zelo majhno demografsko gostoto, tako da bi portugalski organi lahko brez znatnih tehničnih težav ali pretiranih nerazumnih gospodarskih stroškov izbrali drugo ustrezno traso, ki ne bi imela negativnih vplivov na to POV in ne bi prizadela zgoraj navedenih niti drugih krajev.

30 Po mnenju Portugalske republike mora Komisija ne le predstaviti tako traso, ampak jo tudi opredeliti in opisati, s tem da dokaže obstoj in izvedljivost druge ustrezne rešitve, ki je manj škodljiva za okolje in ki naj je portugalski organi ne bi načrtovali. Torej naj Komisija ne bi predložila nobenega dokaza glede tega.

31 Portugalska republika vsekakor zatrjuje, da se rešitev, ki jo je predlagala Komisija, ne more šteti za „drugo ustrezno rešitev“ v smislu člena 6(4) direktive o habitatih. Po njenem mnenju namreč ta pojem ne napotuje zgolj k nadomestni rešitvi, katere teoretična izvedljivost bi se lahko zagovarjala, ampak nalaga tudi upoštevanje negativnih vplivov take rešitve na okolje.

32 Torej bi izvedba trase, ki jo je predlagala Komisija, povzročila veliko družbeno, gospodarsko in okoljevarstveno škodo, ker naj bi prizadela prebivalce krajev Conceição, Aivados in Estação de Ourique, kot tudi hidrografski bazen zajezitve Monte da Rocha.

33 Zato navedena država članica meni, da je majhen in nebistven vpliv na celovitost POV Castro Verde, ki izhaja iz trase, ki so jo izbrali portugalski organi, manj pomemben kot ta, ki naj bi ga povzročila izvedba rešitve, ki jo je predlagala Komisija.

34 Člen 6(4) direktive o habitatih določa, da če je treba kljub negativni presoji posledic na podlagi odstavka 3, prvi stavek, istega člena in kljub neobstoju drugih ustreznih rešitev izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa,

država članica sprejme vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000.

35 To določbo, ki pod nekaterimi pogoji dovoljuje izvedbo načrta ali projekta, ki je bil negativno ocenjen v okviru presoje, predvidene s členom 6(3), prvi stavek, direktive o habitatih, je treba kot izjemo pri merilu za dovoljenje, navedeno v drugem stavku navedenega odstavka 3, strogo razlagati.

36 Tako je izvedba načrta ali projekta na podlagi člena 6(4) direktive o habitatih zlasti podrejena pogoju, da se dokaže, da ni druge ustrezne rešitve.

37 V obravnavanem primeru ni dvoma, da so portugalski organi preučili in zavrnili več rešitev, ki obidejo kraje Alcarias, Conceição, Aivados in Estação de Ourique, vendar so njihove trase prečkale zahodno stran POV Castro Verde.

38 Ravno nasprotno pa iz spisa ni razvidno, da so navedeni organi preučili rešitve, ki potekajo zunaj POV in zahodno od zgoraj navedenih krajev, čeprav na podlagi podatkov, ki jih je predložila Komisija, ni mogoče *a priori* izključiti, da bi sprejetje takih rešitev lahko ustrezalo pojmu drugih ustreznih rešitev v smislu člena 6(4) direktive o habitatih, čeprav bi, kot zatrjuje Portugalska republika, pri tem lahko nastale nekatere težave.

39 Torej, ker portugalski organi niso preučili tovrstne rešitve, niso dokazali, da ni drugih ustreznih rešitev v smislu navedene določbe.

40 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da s tem, da je Portugalska republika kljub negativni presoji vplivov na okolje izvedla projekt avtoceste, katere trasa prečka POV Castro Verde, ne da bi pri tem dokazala, da ni drugih ustreznih rešitev pri izbiri trase, ni izpolnila obveznosti iz člena 6(4) direktive o habitatih.

Stroški

41 V skladu s členom 69(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Komisija je predlagala, naj se Portugalski republiki naloži plačilo stroškov, in ker ta s predlogi ni uspela, se ji naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. **Portugalska republika s tem, da je kljub negativni presoji vplivov na okolje izvedla projekt avtoceste, katere trasa prečka posebno območje varstva (POV) Castro Verde, ne da bi pri tem dokazala, da ni drugih ustreznih rešitev pri izbiri trase, ni izpolnila obveznosti iz člena 6(4) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, kakor je bila spremenjena z Direktivo 97/62/ES z dne 27. oktobra 1997.**

2. **Portugalski republiki se naloži plačilo stroškov.**

Podpisi